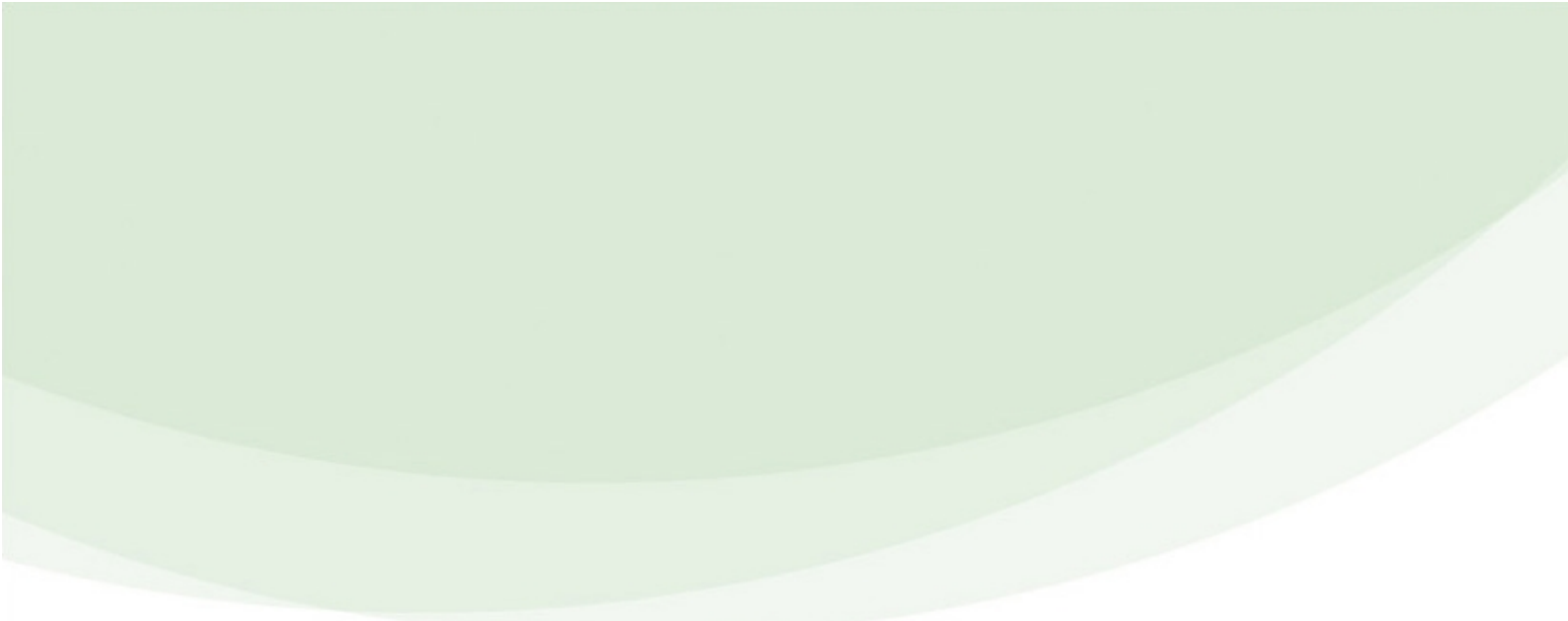

InfoDług

**OGÓLNOPOLSKI RAPORT O KLIENTACH
WYSOKIEGO I PODWYŻSZONEGO RYZYKA
W OBROcie GOSPODARCZYM**

InfoMonitor
Biuro Informacji Gospodarczej S.A.

**Ogólnopolski raport o klientach wysokiego
i podwyższonego ryzyka w obrocie gospodarczym**

Sierpień 2009

O raporcie _____	4
Krótko – InfoDług w liczbach _____	5
Łączna kwota zaległych płatności _____	7
Liczba klientów podwyższonego ryzyka _____	9
Liczba klientów podwyższonego ryzyka na 1000 mieszkańców _____	11
Liczba klientów podwyższonego ryzyka a kwota zadłużenia _____	12
10 najbardziej zadłużonych osób w Polsce _____	13
„Szybkie kredyty - jak się spłacają?” _____	14
„Regionalne zróżnicowanie dłużników” _____	16
Słowniczek terminów oraz definicje _____	19
Tabele _____	20

Wstęp

Szanowni Państwo,

Po raz dziewiąty InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej wspólnie z Biurem Informacji Kredytowej i Związkiem Banków Polskich analizuje opóźnienia w regulowaniu zobowiązań przez konsumentów w Polsce. Staramy się pokazać, kim jest klient podwyższonego ryzyka i jaki jest stan jego zobowiązań płatniczych.

Najnowszy raport InfoDług potwierdza negatywne zjawiska w gospodarce, z którymi mamy do czynienia od kilku miesięcy. Wzrost ogólnej kwoty zaległych zobowiązań jest największy odkąd rozpoczęliśmy publikowanie raportu. W ciągu ostatniego roku niespłacone zadłużenie wzrosło o ponad 70%.

Jednocześnie średnie zaległe zadłużenie w ciągu ostatnich trzech miesięcy wzrosło niemal o 1 000 zł do 8 203 zł. Rośnie nie tylko kwota przeterminowanych zobowiązań, ale także liczba klientów podwyższonego ryzyka. W ostatnich trzech miesiącach przybyło 105 tysięcy osób, które nie radzą sobie z terminowym regulowaniem swoich zobowiązań. Należy jednak podkreślić, że nadal przeważają tak zwani „drobni dłużnicy” – ponad 70% osób, którym poświęcamy nasz raport, ma zadłużenie nieprzekraczające 5 tysięcy złotych.

W najnowszej edycji raportu InfoDług przedstawiamy także wnikliwą analizę Głównego Ekonomisty Biura Informacji Kredytowej Andrzeja Topińskiego poświęconą spłacalności kredytów gotówkowych.

Będziemy Państwu wdzięczni za wszelkie uwagi co do dalszego rozwoju zakresu raportu InfoDług, które będziemy uwzględniać w jego kolejnych edycjach. W tym celu uruchomiliśmy specjalny adres e-mail: infodlug@InfoMonitor.pl, pod który mogą Państwo kierować swoje sugestie i pytania.

Zapraszam do lektury!

Mariusz Hildebrand
Prezes Zarządu
InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej S.A.

O raporcie

Raport InfoDług powstaje w oparciu o informacje zgromadzone przez InfoMonitor w Centralnej Ewidencji Dłużników, bazie Biura Informacji Kredytowej i bankowym rejestrze dłużników Związku Banków Polskich. Jest to pierwszy w Polsce tego typu raport o nierzetelnych konsumentach oraz ich zaległych zobowiązaniach, pokazujący podział na województwa, wiek i płeć nierzetelnych klientów. Raport powstał w oparciu o dane o dłużnikach, których minimalna kwota zadłużenia wynosi 200 zł, a czas zaległości to minimum 60 dni.

Raport publikowany co kwartał, ukazał się po raz pierwszy w sierpniu 2007 roku. Zachowanie wcześniej wypracowanego standardu opracowania danych, pozwala na wskazanie dynamiki zmian zjawiska niespłacanego zadłużenia opisywanego przez raport.

Jak pokazują dane bankowe 95% uczestników obrotu gospodarczego spłaca zobowiązania terminowo, budując swoją pozytywną historię kredytową i płatniczą. Istnieje jednak wśród konsumentów **grupa klientów podwyższonego ryzyka, która czasowo nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań**. Należy jednak podkreślić różnicę pomiędzy osobami, które często nie z własnej winy znalazły się czasowo w trudnym położeniu, a osobami, które już zaciągając zobowiązanie wiedziały, że nie będą mogły lub wręcz nie będą chciały się z niego wywiązać.

InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej S.A. **wspiera banki i przedsiębiorców w minimalizowaniu ryzyka biznesowego i odzyskiwaniu zaległych należności poprzez prowadzenie Centralnej Ewidencji Dłużników** oraz oferowanie dostępu do baz zawierających informacje gospodarcze na temat rzetelności płatniczej przedsiębiorców i konsumentów. Korzystanie z tych informacji daje przedsiębiorcom i konsumentom możliwość minimalizowania ryzyka związanego z podejmowaniem współpracy z nowymi partnerami przy sprzedaży usług i produktów z wydłużonym terminem płatności, czyli **ochronę przed niewypłacalnymi i nieuczciwymi kontrahentami**.

Współpraca z Biurem Informacji Gospodarczej umożliwia także **uzyskanie przewagi nad konkurencją** w danej branży poprzez unikanie współpracy z nierzetelnymi kooperantami, **zapewnia również najtańszą, skuteczną formę odzyskiwania należności** od kontrahentów zalegających ze spłatą zobowiązań.

Raport jest opracowywany przez zespół w składzie:

1. Marta Suchocka, Manager Zespołu Zarządzania Jakością Danych, InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej
2. Lidia Roman, Rzecznik Prasowy, InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej
3. Michał Karasek, Inspektor w Departamencie Jakości Danych Biura Informacji Kredytowej.

Każdorazowe wykorzystanie i cytowanie danych zawartych w niniejszym raporcie wymaga podania źródła oraz wiodącego autora raportu – **InfoMonitor Biuro Informacji Gospodarczej S.A.**

Krótko – InfoDług w liczbach

12,06 mld zł to łączna kwota zaległych płatności Polaków w sierpniu 2009

1,47 mln to liczba klientów podwyższonego ryzyka w Polsce

71% o tyle wzrosło niespłacane zadłużenie Polaków w ciągu ostatniego roku

8 203 zł tyle wynosi średnie, zaległe zadłużenie Polaka

45% nierzetelnych dłużników ma do oddania mniej niż 2 tys. złotych

77,44 mln zł na taką kwotę zalega największy dłużnik zanotowany w bazach BIK, InfoMonitor i ZBP

3,586 mln raportów udostępnił InfoMonitor od początku 2009 roku

Profil klienta podwyższonego ryzyka

Klient podwyższonego ryzyka to **mężczyzna**, w wieku pomiędzy **30 a 39** rokiem życia, mieszkający w województwie śląskim lub mazowieckim, w **mieście do 500 000 mieszkańców**, a w przypadku dwóch powyższych województw – w **Warszawie i w Katowicach**. Jego **średnie zaległe zadłużenie** wobec banków, firm pożyczkowych, telekomunikacyjnych oraz firm dostarczających usługi masowe wynosi aż **8 203 zł**.

W porównaniu z poprzednią edycją raportu sprzed trzech miesięcy **średnie zaległe zadłużenie wzrosło o 966 zł, czyli o 13%**.

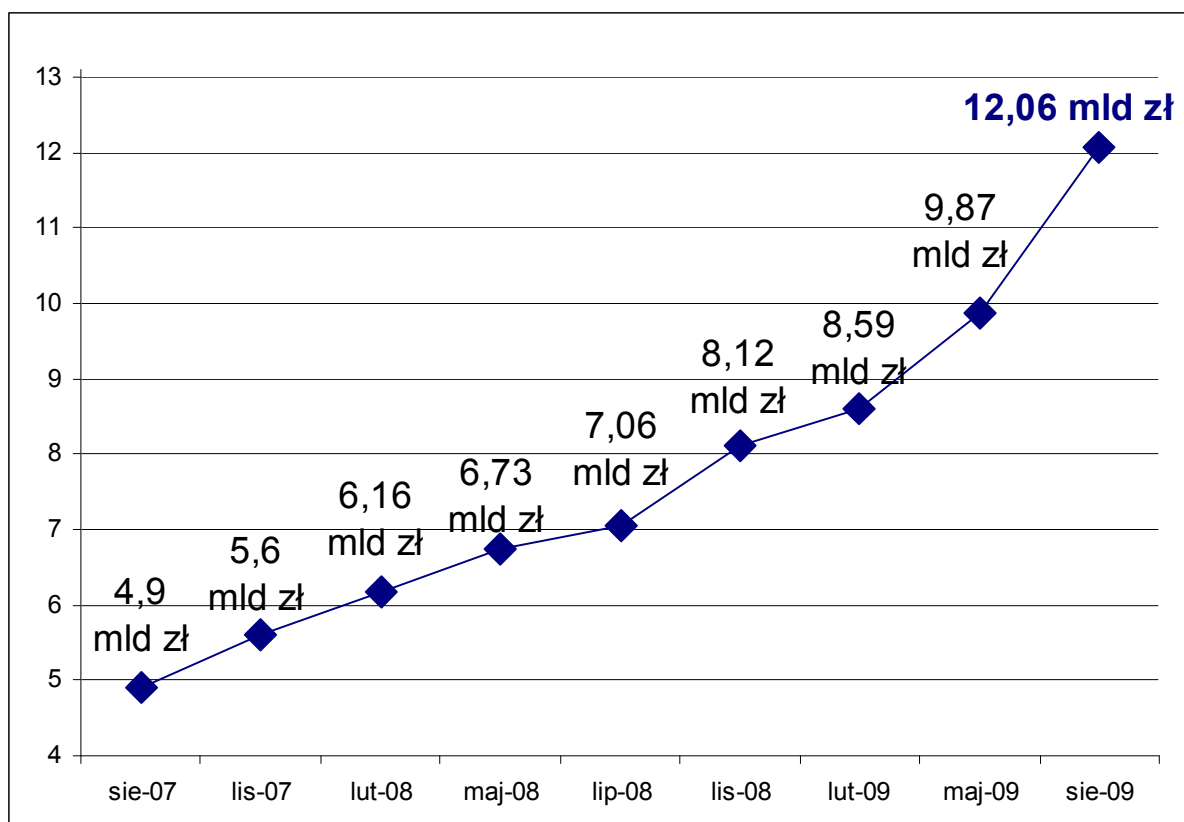
Łączna kwota zaległych płatności

Łączna kwota zaległych płatności klientów podwyższonego ryzyka w Polsce, odnotowanych przez InfoMonitor w Centralnej Ewidencji Dłużników oraz w Biurze Informacji Kredytowej w sierpniu 2009 roku wyniosła:

12,06 miliarda złotych

W głównej mierze zobowiązania te wynikają z niespłaconych kredytów bankowych, niezapłaconych rachunków za energię elektryczną, gaz, usługi telekomunikacyjne, czynsz za mieszkanie, opłaty leasingowe, a także zaległych alimentów.

Należy zauważyć, że kwota zaległych płatności stale wzrasta. Kwota niespłaconego zadłużenia powiększyła się w czasie ostatniego kwartału o **2,18 miliarda złotych**, czyli najwięcej w dwuletniej historii monitorowania zadłużenia w raporcie InfoDług. Oznacza to **wzrost o 22%** w stosunku do maja tego roku.

Łączna kwota zaległych płatności klientów zalegających z regulowaniem zobowiązań – od sierpnia 2007 do sierpnia 2009 (źródło: InfoMonitor, BIK)

Zgodnie z danymi opublikowanymi rok wcześniej, w lipcu 2008 roku zaległe płatności wynosiły 7,06 miliarda zł. W ciągu roku niespłacone zadłużenie zwiększyło się zatem o **71%**, podczas gdy rok wcześniej wzrost ten wyniósł 44%.

Z danych firmy InfoMonitor wynika, że **najwyższy poziom niespłaconego zadłużenia**, mierzony kwotą zaległości, niezmiennie notuje się w województwie **śląskim**. Jego mieszkańcy nie spłacają zobowiązań na łączną kwotę **2 mld 117 mln zł**, natomiast w województwie **mazowieckim** kwota zaległych zobowiązań osiągnęła **1 mld 604 mln zł**. W sierpniu 2009 r. do grona województw, w których niespłacone zadłużenie mieszkańców przekroczyło miliard złotych po raz pierwszy dołączyły również wielkopolskie i dolnośląskie. Z kolei **najrzetelniej** ze swoich zobowiązań wywiązują się mieszkańcy województwa **podlaskiego** – zaległe zobowiązania w tym regionie to w tej chwili niecałe **200 milionów zł**.

Kwota zaległości

- powyżej 1 miliarda
- 501 - 1 000 milionów
- 301 - 500 milionów
- do 300 milionów

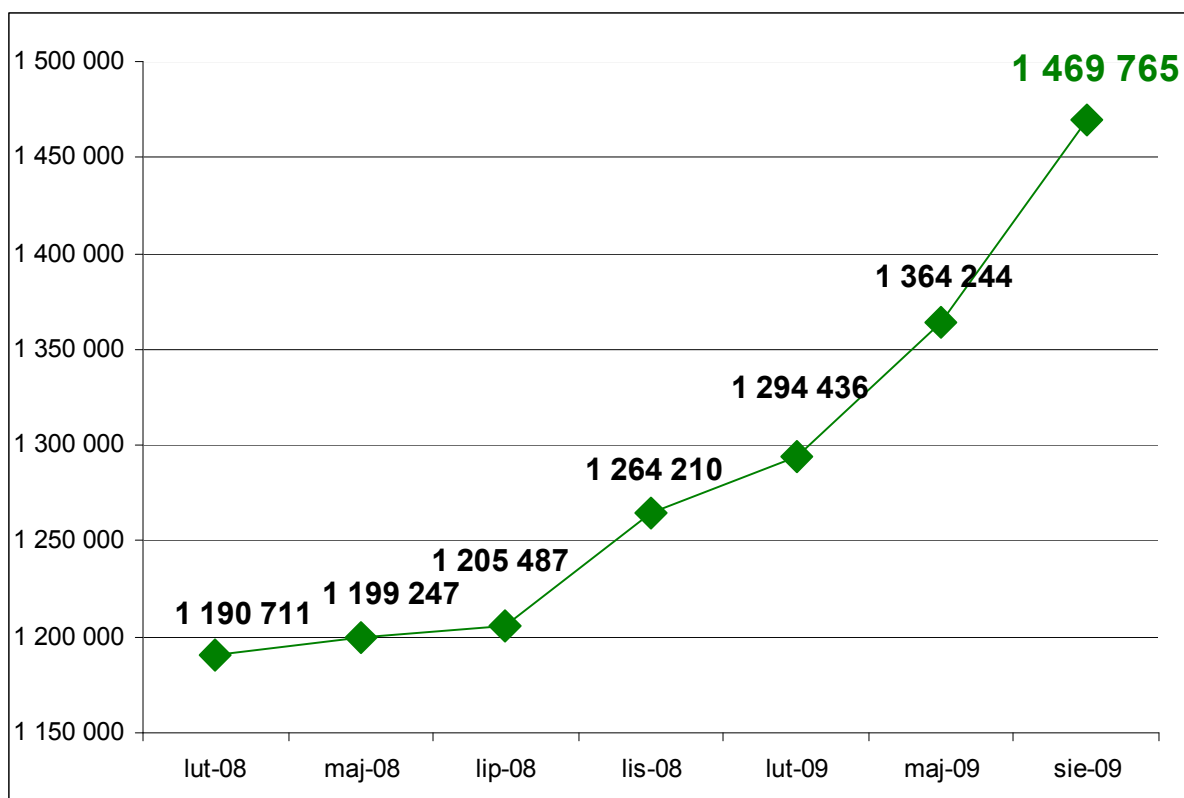
Województwo	Łączna kwota w złotych
śląskie	2 116 831 141
mazowieckie	1 604 169 475
wielkopolskie	1 195 324 425
dolnośląskie	1 012 543 986
pomorskie	879 645 860
łódzkie	814 989 136
Kujawsko-pomorskie	770 254 872
zachodniopomorskie	726 161 265
małopolskie	725 782 649
lubelskie	426 860 736
warmińsko-mazurskie	395 982 670
lubuskie	345 233 995
podkarpackie	317 312 374
opolskie	260 034 207
świętokrzyskie	235 603 895
podlaskie	196 767 840
nieznane	33 575 788
Suma	12 057 074 314

Liczba klientów podwyższonego ryzyka

Liczba klientów, którzy zalegają z płatnością zobowiązań powyżej 60 dni wynosi:

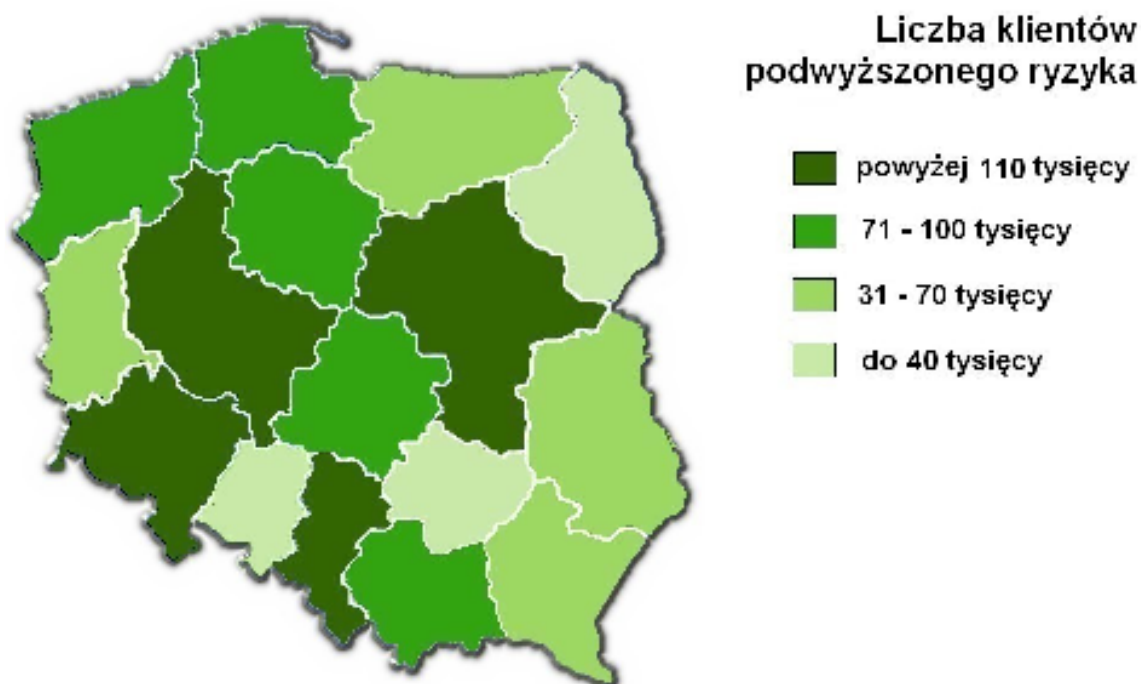
1,47 miliona.

W ciągu trzech miesięcy wzrosła aż o **105 521** osób czyli o **7,7%**. Podobnie jak łączna kwota zadłużenia, również wzrost liczby nierzetelnych dłużników jest zdecydowanie wyższy niż w poprzednich kwartałach.

Łączna liczba klientów zalegających z regulowaniem zobowiązań
– od lutego 2008 do sierpnia 2009 (źródło danych: InfoMonitor, BIK, ZBP).

Liderem w tym rankingu jest niezmiennie województwo **śląskie**, w którym takich osób jest łącznie niemal **248 tysięcy**. Drugie w kolejności jest województwo mazowieckie, z którego pochodzi ponad 163 tysiące klientów podwyższonego ryzyka. Najmniej klientów zalegających z regulowaniem zobowiązań jest natomiast w województwie podlaskim, w którym odnotowano około 27 tysięcy osób, które nie spłacały swoich zobowiązań powyżej 60 dni.

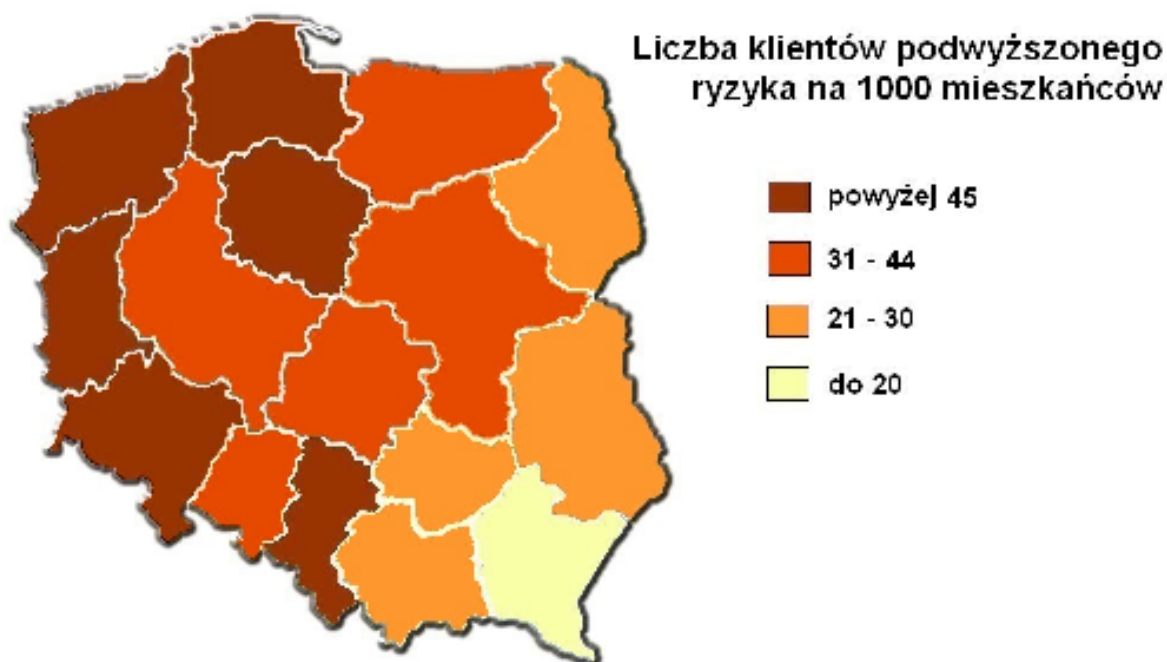

Województwo	Liczba klientów podw. ryzyka
śląskie	247 925
mazowieckie	163 100
wielkopolskie	137 197
dolnośląskie	134 793
łódzkie	107 193
kujawsko-pomorskie	101 862
pomorskie	98 728
zachodniopomorskie	93 898
małopolskie	78 643
warmińsko-mazurskie	61 188
lubelskie	59 995
lubuskie	50 341
podkarpackie	40 775
opolskie	33 654
świętokrzyskie	31 935
podlaskie	26 946
nieznane	1 592
Suma	1 364 244

Liczba klientów podwyższonego ryzyka na 1000 mieszkańców

Należy zauważyć, że istnieje wyraźny podział na województwa Polski zachodniej i wschodniej, jeśli chodzi o relację liczby dłużników zalegających z regulowaniem zobowiązań w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Najwięcej nierzetelnych dłużników przypada na 1000 mieszkańców w województwach zachodniopomorskim i śląskim. Z kolei najlepiej relacja ta wypada w województwach podkarpackim, podlaskim i małopolskim.

Średnio **39** na 1000, czyli **3,9%** Polaków nie reguluje swoich zobowiązań terminowo.

Województwo	Liczba klientów podw. ryzyka na 1000 mieszk.
zachodniopomorskie	55
śląskie	53
lubuskie	50
kujawsko-pomorskie	49
dolnośląskie	47
pomorskie	45
warmińsko-mazurskie	43
łódzkie	42
wielkopolskie	40
opolskie	33
mazowieckie	31
lubelskie	28
świętokrzyskie	25
małopolskie	24
podlaskie	23
podkarpackie	19

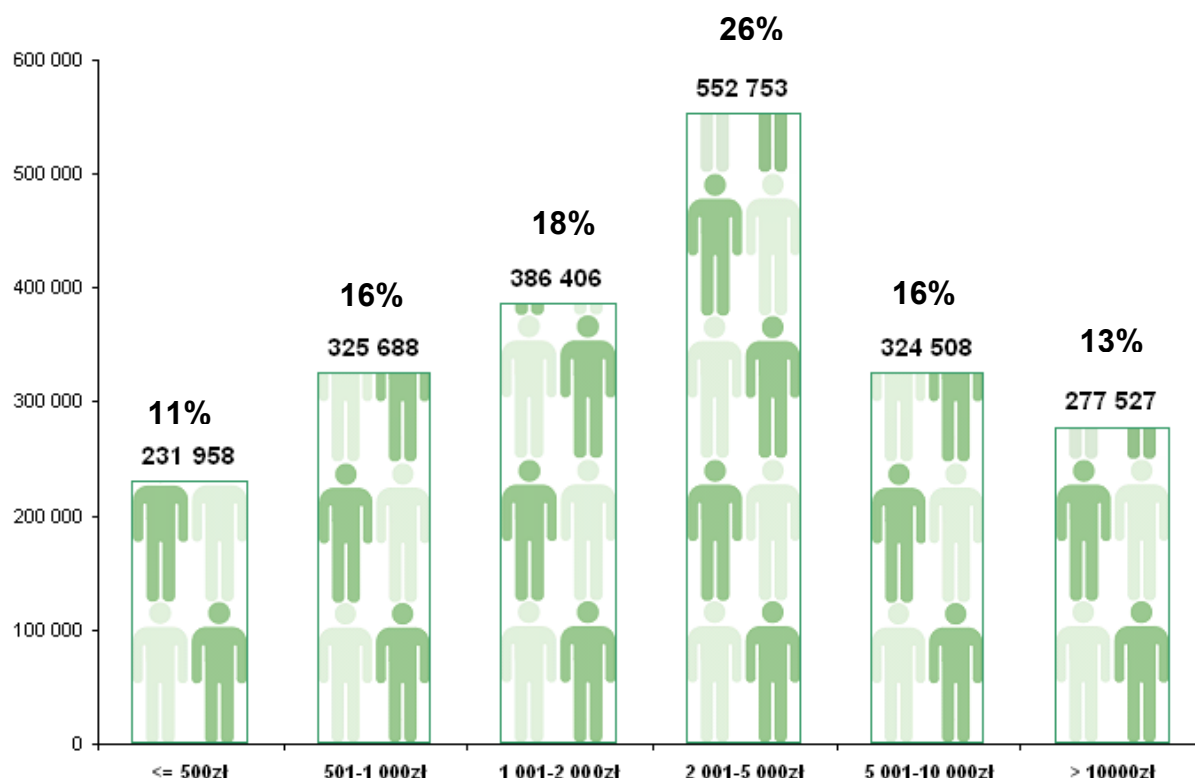
Liczba klientów podwyższonego ryzyka a kwota zadłużenia

Najwięcej osób czasowo niewywiązujących się z zobowiązań ma zadłużenie mieszczące się w przedziale 2001-5000 zł. W sierpniu InfoMonitor zanotował ponad 550 tys. niespłaconych zobowiązań w tej wysokości.

Okazuje się jednak, że liczebnie przeważają drobni dłużnicy. Niemal połowę (944 052 czyli 45%) niespłaconych długów stanowi zadłużenie nieprzekraczające 2 000 zł.

Kwota zaległości	Liczba zobowiązań ¹
<= 500	231 958
501 - 1 000	325 688
1 001 - 2 000	386 406
2 001 - 5 000	552 753
5 001 - 10 000	324 508
> 10000	277 527
Suma	2 098 840

944 052

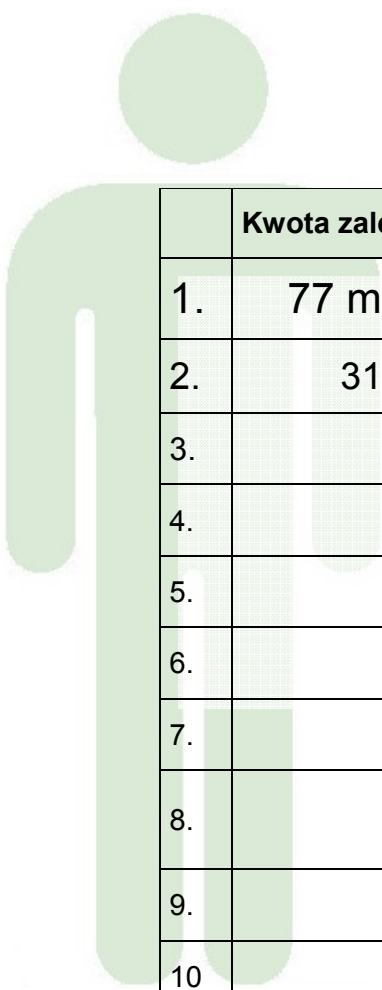

¹ zestawienie zostało przygotowane pod kątem unikalnych transakcji zgromadzonych w BIK i InfoMonitor, a nie pojedynczych osób

10 najbardziej zadłużonych osób w Polsce

Listę 10 największych nierzetelnych dłużników (osób fizycznych) otwiera mieszkaniec województwa mazowieckiego, którego ogólna suma niespłaconego zadłużenia wynosi ponad 77 milionów złotych.

Kwota zaległego zadłużenia drugiej osoby na liście jest już zdecydowanie mniejsza i wynosi „zaledwie” 31 milionów zł, natomiast trzeciej – 12 milionów. We wszystkich przypadkach źródłem zadłużenia są niespłacone kredyty na zakup towarów, usług, papierów wartościowych, pożyczki i kredyty mieszkaniowe.

	Kwota zaległości dłużnika	Województwo
1.	77 mln 438 tys. zł	mazowieckie
2.	31 mln 401 tys. zł	mazowieckie
3.	12 mln 112 tys. zł	dolnośląskie
4.	11 mln 526 tys. zł	mazowieckie
5.	7 mln 764 tys., zł	podlaskie
6.	7 mln 625 tys. zł	wielkopolskie
7.	7 mln 594 tys. zł	mazowieckie
8.	6 mln 481 tys. zł	kujawsko-pomorskie
9.	6 mln 343 tys. zł	mazowieckie
10	6 mln 160 tys. zł	śląskie

ANALIZA

Andrzej Topiński
Główny Ekonomista

„Szybkie kredyty - jak się spłacają?”

Portfel najbardziej popularnych kredytów konsumenckich (ratalne i gotówkowe) wyraźnie się psuje.

W InfoDługu opublikowanym w listopadzie 2008 r. informowaliśmy, że w przypadku 9,16% rachunków kredytów ratalnych występują opóźnienia w spłacie powyżej 60 dni. W najnowszej edycji InfoDługu jest to już 12,05%, choć w poprzednim wydaniu (czerwiec) było to jeszcze zaledwie 10,42%.

Podobnie rzecz ma się z kredytami gotówkowymi. W listopadzie 2008 r. opóźnienia w spłacie kredytów gotówkowych dotyczyły 8,75% rachunków. Dziś informujemy już o 11,29%. **Blisko trzypunktowy wzrost przez dziewięć miesięcy to sprawa poważna**, tym bardziej, że budżety gospodarstw domowych nie zostały jeszcze poważnie dotknięte kryzysem – bezrobocie wzrosło niewiele, a płace, choć przestały rosnąć w wymiarze realnym, nie spadają. Jak wynika z naszych szacunków poziom zaległych rachunków kredytów ratalnych i gotówkowych jest prawdopodobnie o ok. 4 pkt. procentowe wyższy niż pokazują powyższe dane. Wynika to z faktu, że liczby te nie uwzględniają rachunków kredytowych, co do których nie ma aktualnej informacji w sprawie terminowości ich obsługi przez kredytobiorców.

Warto zauważyć, że w przypadku pozostałych form kredytu konsumenckiego – **kart kredytowych i kredytów odnawialnych – także wystąpił znaczący wzrost opóźnień w realizacji spłat**. Tu jednak poziom opóźnień jest na poziomie rzędu 3-4% rachunków.

Pogarszanie się jakości kredytów gotówkowych i ratalnych nie da się wytłumaczyć wyłącznie kryzysem, skoro dochody gospodarstw domowych w znacznej części mu się nie poddały. **Główną przyczyną pogarszania się portfela są zbyt liberalne, jak się okazało, zasady udzielania tych kredytów w przeszłości** – szybko i bez wymagań dokumentacji dochodów, a czasem nawet bez sprawdzenia w BIK poziomu zadłużenia osoby ubiegającej się o kredyt.

O tym, że zbyt agresywna polityka sprzedaży jest źródłem kłopotów w portfelach kredytów konsumenckich świadczy doskonały stan portfeli kredytów mieszkaniowych, które udzielane były w oparciu o znacznie bardziej wymagające procedury. **Kredyty mieszkaniowe spłacają się doskonale** – jakby w ogóle kryzysu nie było. W poprzednim InfoDługu informowaliśmy, że na jednym procencie rachunków kredytów mieszkaniowych udzielonych w walutach obcych odnotowujemy opóźnienia. W przypadku kredytów złotych opóźnienia w spłacie dotyczą 1,5% rachunków. W bazach za czerwiec prawie nic się nie zmieniło. Z pewnością kredytobiorcom hipotecznym pomogło wiosenne wzmocnienie złotego. Gdy ten zimą słabł, kredyty mieszkaniowe w walucie również nieco słabły, jak donosiliśmy w ówczesnym InfoDługu.

Kłopoty stare i nowe

Z 1 mln 600 tys. rachunków kredytów ratalnych i gotówkowych z opóźnieniami w spłacie, większość – ponad milion – to rachunki, na których opóźnienia wynoszą ponad 180 dni. Są to więc, z punktu widzenia banków, kredyty w zasadzie stracone. Większość jest w fazie windykacji bądź egzekucji. Udzielone zostały dawno temu, kwoty zaległości na tych rachunkach szybko rosną z powodu naliczania karnych odsetek – o czym informuje InfoDług w pozycji zaległe zadłużenie Polaków. Łączna kwota zaległości odnotowana w bazach Biura Informacji Kredytowej na rachunkach kredytów ratalnych i gotówkowych wynosi obecnie 7,5 mld zł, z czego 6,8 mld zł stanowią rachunki z opóźnieniami w spłacie powyżej 180 dni. Banki stosują różne sposoby postępowania z takimi, w zasadzie straconymi, kredytami. Niektóre sprzedają je firmom windykacyjnym i usuwają ze swych ksiąg, inne wykazują jako rachunki czynne. Tylko 10% kwoty zaległości dotyczy rachunków zalegających poniżej 180 dni.

W klasyfikacjach Biura Informacji Kredytowej odnotowujemy dwie kategorie „świeżych” opóźnień: 30-90, 90-180 dni. Oczywiście tych pierwszych bardziej świeżych jest w portfelach kredytów gotówkowych i ratalnych najwięcej. Ciekawe, że liczba kredytów w kategorii opóźnień 90-180 dni stanowi połowę ilości kredytów opóźnionych w kategorii 90-180, co oznacza, że prawdopodobnie kredytobiorcy są często w stanie spłacić zaległości nie przekraczające 3 miesięcy. Zaległości dłuższe przekraczające 180 dni, kwotowo dominujące wśród zaległości, to swoisty osad, przypadki w większości prawdopodobnie beznadziejne. Ten „osad” rośnie z powodu naliczania odsetek, ubywa go w miarę sprzedaży/ wpisywania w straty nieobsługiwanych kredytów. Wzrost kwot zaległości w tej kategorii (powyżej 180 dni) nie jest silnie powiązany z sytuacją gospodarczą kraju i kondycją gospodarstw domowych.

Czy drobne kredyty są bardziej ryzykowne?

Przez kredyty drobne rozumiemy kredyty do 5 tys. zł. Są to więc kredyty, jak przypuszczamy, na uzupełnienie bieżącego budżetu, urządzenie świąt, wakacje, zakup sprzętu AGD, itp. Wydaje się, choć nie ma takich danych, że kredytobiorcami są osoby raczej niezamożne. Można przypuszczać, że część z nich to też specyficzna grupa miłośników życia na kredyt, ale prawdopodobnie tej grupie bardziej odpowiadają karty kredytowe. Wydaje się również, że w okresie szczytu koniunktury, także kredytowej, drobne kredyty ratalne i gotówkowe były bardzo łatwo dostępne i udzielane w oparciu o bardzo szybkie, uproszczone procedury. Należałoby się więc spodziewać wysokiej szkodowości w portfelu drobnych kredytów.

I tu niespodzianka. **Drobne kredyty gotówkowe spłacają się tak samo jak kredyty większe** – około 6% rachunków w obu podgrupach ma opóźnienia 30-180 dni. Co więcej, w przypadku kredytów ratalnych (generalnie obsługiwanych lepiej niż gotówkowe) spłacalność kredytów drobnych jest nawet lepsza!

Eksperci dla InfoMonitora

Krzysztof Jasiecki, Dariusz Przybysz

„Regionalne zróżnicowanie dłużników”

Splacalność należności jest dużo lepsza w województwach wschodnich niż w zachodnich. Tam gdzie odsetek osób mieszkających w miastach jest wyższy, splacalność jest dużo gorsza. Zachowania konsumenckie na wsi i w małych miastach mają charakter bardziej konserwatywny i dzięki temu kredyty tam zaciągane są dużo rzetelniej spłacane.

Województwo	liczba nierzetelnych klientów na 1000 mieszkańców	stosunek rachunków przeterminowanych do wszystkich (wartościowo)	stosunek rachunków przeterminowanych do wszystkich (ilościowo)	% ludności w miastach ²	przeciętne wynagrodzenie w PLN (I kwartał 2009) ³	stopa bezrobocia w % (marzec 2009)
śląskie	53	4,3%	15,8%	78,4	3525	8,5
zachodniopomorskie	55	4,5%	14,8%	68,9	3218	15,5
kujawsko- pomorskie	49	4,9%	14,0%	61,1	2989	15,2
lubuskie	50	4,3%	13,3%	63,9	2928	15,0
warmińsko- mazurskie	43	3,6%	12,9%	60,0	2892	19,1
dolnośląskie	47	3,6%	12,9%	70,6	3332	12,3
łódzkie	42	4,9%	12,8%	64,4	2993	10,9
pomorskie	45	3,6%	12,1%	66,7	3465	10,5
wielkopolskie	40	4,1%	12,1%	56,6	3101	8,1
opolskie	33	4,3%	11,7%	52,5	3177	11,9
świętokrzyskie	25	3,9%	10,9%	45,4	3002	15,0
lubelskie	28	3,5%	10,4%	46,6	3069	12,8
mazowieckie	31	2,2%	10,1%	64,7	4475	8,3
małopolskie	24	3,3%	10,1%	49,4	3211	9,1
podlaskie	23	3,3%	9,9%	59,5	3050	11,4
podkarpackie	19	3,5%	8,6%	40,6	2822	14,7

² Rocznik statystyczny województw, 2008, GUS, Warszawa 2008; dane z 2007 roku

³ Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w I kwartale 2009 roku, GUS, Warszawa 2009.

Poszczególne województwa Polski różnią się znacząco, jeśli chodzi o spłacalność zaległych płatności. W powyższej tabeli zamieszczone zostały trzy wskaźniki dotyczące spłacalności w ujęciu regionalnym. Pierwszy wskaźnik informuje o liczbie nierzetelnych klientów, która przypada na 1000 mieszkańców danego województwa. Wskaźnik ten jest najwyższy w województwach: zachodniopomorskim, śląskim, lubuskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim. W nieco mniejszym zakresie dotyczy także mieszkańców pomorskiego, mazursko-warmińskiego i łódzkiego. Generalnie widoczne jest, że wskaźnik ma najniższą wartość w województwach wschodnich (podkarpackie, podlaskie, małopolskie, mazowieckie, lubelskie lub świętokrzyskie), natomiast jest on wyższy w województwach zachodnich.

W opisanym powyżej wskaźniku, odnosimy liczbę klientów nierzetelnych do mieszkańców w województwie, a te różnią się ze względu na powszechność korzystania z usług finansowych. Generalnie można oczekiwać, że im większy odsetek osób w danym województwie korzysta z różnych form kredytu, powszechniejsze mogą być kłopoty ze spłacalnością wynikających z nich zobowiązań. Dlatego zestawiamy również inne miary: stosunek kwot niespłaconych w terminie do ogółu zobowiązań w ujęciu wartościowym (trzecia kolumna), jak również odsetek rachunków, które nie są regulowane w terminie w aspekcie ilościowym (czwarta kolumna). Okazuje się, że rankingi związane z każdym z tych wskaźników są w dużej mierze zbieżne. Województwa w tabeli zostały uszeregowane według trzeciego z nich. Jego zastosowanie również potwierdza, że niższa spłacalność występuje w województwach zachodnich, choć można również wskazać wyjątki, np. ze stosunkowo słabą spłacalnością mamy do czynienia w województwie warmińsko-mazurskim. Warto zastanowić się nad przyczynami tej prawidłowości.

Szukając odpowiedzi na pytanie o przyczyny regionalnego zróżnicowania tego zjawiska sięgnęliśmy po statystyki GUS charakteryzujące wszystkie województwa ze względu na wybrane ważne wskaźniki - bezrobocie, urbanizację i przeciętne wynagrodzenie. Przyjęliśmy, że ich uwzględnienie może pozwolić w jakimś stopniu wyjaśnić interesujący nas problem. Można bowiem oczekiwać, że spłacalność zobowiązań jest szczególnie skorelowana z dochodami mieszkańców województw. W kolumnie piątej mamy informację o przeciętnych wynagrodzeniach w I kwartale 2009 roku. Trudno jednak wskazać na jednoznaczną zależność. Zgodnie z oczekiwaniami województwo mazowieckie, w którym przeciętne zarobki są zdecydowanie najwyższe, charakteryzuje się relatywnie dobrą spłacalnością. Jednak zależność ta nie występuje w województwach zachodnich, gdzie spłacalność jest słaba, chociaż zarobki należą do wyższych w kraju, jak w dolnośląskim lub zachodniopomorskim. Podobna sytuacja występuje także na Śląsku, które pod względem wynagrodzeń znajduje się w krajowej czołówce. Jest to wynik trudny do interpretacji, gdyż brakuje jasnych przesłanek dla wyjaśnienia dlaczego w tych województwach wyższe zarobki nie przekładają się jednoznacznie na spłacanie zobowiązań finansowych.

Inną miarą pomocną do wyjaśnienia tego rodzaju zróżnicowań może być stopa bezrobocia. Z jednej strony wysoki odsetek osób bezrobotnych, wskazuje, że część osób może mieć kłopoty ze spłatą zobowiązań ze względu na utratę pracy. Równocześnie można traktować stopę bezrobocia jako bardziej ogólny wskaźnik sytuacji gospodarczej danego regionu, który często stanowi przejaw także innych niekorzystnych zjawisk – występowania zatorów płatniczych, stagnacji i upadku firm itd. Widoczna jest pewna tendencja: na ogół spłacalność zobowiązań jest gorsza w tych województwach, gdzie bezrobocie jest wyższe. Ale także i w tym zakresie znajdujemy wyjątki. Znaczącym przykładem jest województwo śląskie, gdzie najniższej w kraju spłacalności towarzyszy relatywnie niski poziom bezrobocia.

Ostatnim elementem tej charakterystyki jest wskaźnik urbanizacji, mierzony odsetkiem osób, które mieszkają w mieście. **Tu zależność jest bardziej wyraźna. Tam gdzie odsetek osób mieszkających w miastach jest wyższy, ze spłacalnością jest gorzej.** (Wyjątkiem jest tu województwo mazowieckie, ale warto uwzględnić, że na jego obszarze znajduje się Warszawa, która wyróżnia się największą grupą płatników o wysokich dochodach). Dzieje się tak prawdopodobnie dlatego, że w większych aglomeracjach, mieszkańcy częściej manifestują zachowania konsumpcyjne. Bardziej dostępne i rozpowszechnione są także różne produkty finansowe, które – jak kredyty do karty kredytowej lub debety na koncie – umożliwiają okresowe zwiększenie wydatków przekraczających znacząco dochody konsumentów. Wynik ten sugeruje, że **szukając przyczyn niskiej spłacalności należy zwracać szczególną uwagę na województwa wysoko zurbanizowane i miasta powyżej 100 tysięcy mieszkańców**, w których zgodnie z najnowszymi danymi InfoDługu, znajduje się relatywnie najwięcej osób niewywiązujących się ze swoich zobowiązań płatniczych. Widać bowiem, że zachowania indywidualnych uczestników obrotu gospodarczego są w znacznej mierze związane z miejscem zamieszkania.

Warto na koniec zaznaczyć, że trzy przywołane charakterystyki, są w pewnym stopniu zależne od siebie. Poziom urbanizacji ma zarówno wpływ na stopę bezrobocia, jak też wysokość zarobków. Podobnie powiązane są ze sobą są dwie ostatnie cechy. Ma to istotne konsekwencje: przykładowo zależność pomiędzy wynagrodzeniami a spłacalnością, może wynikać do pewnego stopnia z zależności pomiędzy poziomem urbanizacji i zachowaniami kredytobiorców. Z tego względu przeprowadziliśmy analizę uwzględniającą wszystkie te trzy cechy łącznie, co pozwala na ustalenie wpływu każdej z nich na spłacalność przy kontroli pozostałych czynników. Ten typ analizy potwierdza, że spośród wymienionych charakterystyk, największą rolę odgrywa odsetek osób mieszkających w mieście. Kierunek tej zależności wskazuje, że im poziom urbanizacji jest wyższy, tym gorzej ze spłacalnością. Można przypuszczać, że **zachowania konsumenckie na wsi i w małych miastach mają charakter bardziej konserwatywny, a generalnie niższe dochody i mniejsze możliwości zdobywania dodatkowych dochodów, sprzyjają dystansowi wobec oferty instytucji finansowych.** Dystans ten wynika po części również z dużych różnicowań obszarów wiejskich pod względem dostępności do infrastruktury usług finansowych. Przejawem odmienności zachowań mieszkańców wsi jest także większe zaufanie do lokalnych instytucji finansowych, jak banki spółdzielcze. Są one postrzegane jako mające lepszą znajomość potrzeb małych społeczności niż duże banki, przeważające w miastach.

Co szczególnie interesujące nasza analiza pokazuje, że jeśli kontrolować wpływ poziomu urbanizacji i bezrobocia (tj. założyć, że województwa nie różnią się względem tych cech), zależność dotycząca wynagrodzenia okazuje się bardziej jednoznaczna, a jej kierunek inny niż tendencja zarysowana powyżej. Okazuje się, że im przeciętne wynagrodzenia są wyższe, tym problemy ze spłacalnością mniejsze.

Słowniczek terminów oraz definicje

Klient podwyższonego ryzyka

(ew. nierzetelny dłużnik; osoba zalegająca z regulowaniem zobowiązań) – dłużnik niespłacający zobowiązań wyższych niż 200 zł przez okres dłuższy niż 60 dni.

Dłużnik

Każda osoba posiadająca zobowiązanie finansowe wobec banku, jakiegokolwiek innego podmiotu gospodarczego lub instytucji – również osoba spłacająca zobowiązania w terminie.

Wierzyciel

Firma, instytucja lub osoba fizyczna, uprawniona z mocy zobowiązania (podatkowego, cywilnoprawnego, kredytowego bądź ubezpieczeniowego) do otrzymania świadczenia pieniężnego od dłużnika.

Zaległe zadłużenie

(ew. zaległe płatności; niespłacane zadłużenie) – łączna kwota zobowiązań wyższych niż 200 zł niespłacanych przez okres dłuższy niż 60 dni.

Centralna Ewidencja Dłużników

Baza danych stworzona przez InfoMonitor BIG S.A., w której gromadzone są dane na temat dłużników niespłacających zobowiązań wyższych niż 200 zł przez okres dłuższy niż 60 dni, które następnie udostępniane są w formie raportów.

Biuro Informacji Gospodarczej (BIG)

Instytucja gromadząca dane o nierzetelnych dłużnikach, np.: InfoMonitor. BIGi działają w oparciu o Ustawę o udostępnianiu informacji gospodarczej z dnia 14 lutego 2003 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 424).

Biuro Informacji Kredytowej (BIK)

Instytucja utworzona przez banki z inicjatywy Związku Banków Polskich, która gromadzi i integruje dane dotyczące zobowiązań kredytowych klientów banków. Działa zgodnie z Ustawą o ochronie danych osobowych i gwarantuje każdemu możliwość sprawdzenia raz na 6 miesięcy swoich danych przekazywanych do BIK przez banki oraz SKOKi.

Związek Banków Polskich

Samorządowa organizacja banków zrzeszająca banki działające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, utworzone i działające na podstawie prawa polskiego.

Centrum Informacji Gospodarczej (CIG)

Ogólnopolska sieć regionalnych biur, w których Doradcy Klienta pokazują, jak uzyskać dostęp i skutecznie wykorzystywać najważniejsze produkty i usługi liderów polskiego rynku wymiany informacji w celu windykacji należności.

Informacja gospodarcza

Szczegółowe informacje na temat zobowiązania pieniężnego podmiotu gospodarczego bądź osoby fizycznej, stanu postępowań dotyczących jego egzekwowania oraz kwestionowaniu przez dłużnika istnienia zobowiązania.

Obrót informacją gospodarczą

System stworzony, aby zmniejszyć ryzyko niewypłacalności w kontaktach biznesowych. Informacje gospodarcze są przekazywane do BIGów m.in. przez przedsiębiorców, samorządy, instytucje finansowe oraz spółdzielnie mieszkaniowe, a następnie udostępniane uczestnikom obrotu gospodarczego w formie raportów.

Usługi masowe

Usługi dostarczane szerokiej grupie klientów, np. telekomunikacyjne, przewozowe, energia, gaz, itp.

Tabele

Liczba dłużników niespłacających zobowiązań, suma zaległych płatności i średnie zaległe zadłużenie w województwach

Województwo	Liczba dłużników	Łączna kwota w złotych	Średnia zaległość w złotych
dolnośląskie	247 925	1 012 543 986	7 512
kujawsko-pomorskie	163 100	770 254 872	7 562
lubelskie	137 197	426 860 736	7 115
lubuskie	134 793	345 233 995	6 858
łódzkie	107 193	814 989 136	7 603
małopolskie	101 862	725 782 649	9 229
mazowieckie	98 728	1 604 169 475	9 835
opolskie	93 898	260 034 207	7 727
podkarpackie	78 643	317 312 374	7 782
podlaskie	61 188	196 767 840	7 302
pomorskie	59 995	879 645 860	8 910
śląskie	50 341	2 116 831 141	8 538
świętokrzyskie	40 775	235 603 895	7 378
warmińsko-mazurskie	33 654	395 982 670	6 472
wielkopolskie	31 935	1 195 324 425	8 712
zachodniopomorskie	26 946	726 161 265	7 734
nieznane ⁴	1 592	33 575 788	
suma	1 469 765	12 057 074 314	8 203

Stosunek rachunków będących Informacją Gospodarczą do wszystkich w podziale na typy transakcji (baza BIK)

Typ transakcji	ilościowo	wartościowo
Kredyty na zakup towarów, usług i papierów wartościowych	12,05%	11,16%
Kredyty niecelowe oraz studenckie	11,29%	6,85%
Kredyty mieszkaniowe	1,02%	0,47%
Kredyt odnawialny i limit debetowy w ROR	3,10%	6,43%
Karta kredytowa	4,32%	7,20%

Płeć nierzetelnych klientów w podziale na miasta powyżej i poniżej 500 tys. mieszkańców:

Województwo/Płeć	Mężczyźni	Kobiety	Suma
miasta > 500 tysięcy mieszkańców	104 508	79 895	184 403
miasta i wsie < 500 tysięcy mieszkańców	773 907	511 455	1 285 362
suma	878 415	591 350	1 469 765

⁴ Wierzyciel nie podał lub nie ustalił adresu dłużnika

Płeć nierzetelnych klientów w podziale na miasta powyżej i poniżej 100 tys. mieszkańców:

Województwo/Płeć	Mężczyźni	Kobiety	Suma
miasta > 100 tysięcy mieszkańców	555 481	352 984	908 465
miasta i wsie < 100 tysięcy mieszkańców	322 934	238 366	561 300
suma	878 415	591 350	1 469 765

Procentowy podział klientów podwyższonego ryzyka ze względu na płeć

Województwo/Płeć	Mężczyźni	Kobiety
dolnośląskie	59%	41%
kujawsko-pomorskie	59%	41%
lubelskie	60%	40%
lubuskie	60%	40%
łódzkie	56%	44%
małopolskie	62%	38%
mazowieckie	59%	41%
opolskie	60%	40%
podkarpackie	65%	35%
podlaskie	64%	36%
pomorskie	61%	39%
śląskie	59%	41%
świętokrzyskie	61%	39%
warmińsko-mazurskie	61%	39%
wielkopolskie	60%	40%
zachodniopomorskie	61%	39%
średnia dla kraju	60%	40%

Wiek klientów podwyższonego ryzyka w podziale na województwa:

Województwo/Wiek	<=20	21-30	31-40	41-50	51-60	>60	Suma
dolnośląskie	901	29311	34459	26448	26003	17671	134 793
kujawsko-pomorskie	619	20703	26049	21038	19342	14111	101 862
lubelskie	293	12201	15772	12670	10983	8076	59 995
lubuskie	320	11730	13304	10167	8818	6002	50 341
łódzkie	628	21154	27078	21773	21038	15522	107 193
małopolskie	451	15886	20170	17544	14108	10484	78 643
mazowieckie	947	35059	42918	32434	30930	20812	163 100
opolskie	191	6950	8595	7355	6261	4302	33 654
podkarpackie	201	8679	10853	9262	7097	4683	40 775
podlaskie	183	6700	6681	6070	4254	3058	26 946
pomorskie	706	21357	26196	20252	17999	12218	98 728
śląskie	1237	45212	59818	54248	50671	36739	247 925
świętokrzyskie	135	6494	7673	6589	6023	5021	31 935
warmińsko-mazurskie	372	14549	16050	12478	10664	7075	61 188
wielkopolskie	836	29710	35553	28921	25148	17029	137 197
zachodniopomorskie	474	20195	25150	19281	17775	11023	93 898
nieznane	4	159	571	543	252	63	1 592
suma	8 498	306 049	376 890	307 073	277 366	193 889	1 469 765

Liczba nierzetelnych klientów w miastach powyżej 100 tys.:

Miasto/Płeć	Mężczyźni	Kobiety	suma
Białystok	4 348	2 780	7 128
Bielsko-Biała	5 289	3 499	8 788
Bydgoszcz	11 935	9 178	21 113
Bytom	7 303	5 354	12 657
Chorzów	4 670	3 654	8 324
Częstochowa	7 182	5 976	13 158
Dąbrowa Górnicza	4 214	2 948	7 162
Elbląg	4 936	3 742	8 678
Gdańsk	12 459	8 788	21 247
Gdynia	8 342	5 372	13 714
Gliwice	6 290	4 317	10 607
Gorzów Wielkopolski	4 371	3 412	7 783
Kalisz	3 650	3 033	6 683
Katowice	25 358	19 304	44 662
Kielce	3 689	2 555	6 244
Koszalin	2 683	2 071	4 754
Kraków	15 152	10 700	25 852
Legnica	4 901	3 712	8 613
Lublin	7 617	6 021	13 638
Łódź	22 803	20 201	43 004
Olsztyn	6 192	4 284	10 476
Opole	3 167	2 396	5 563
Płock	4 127	2 841	6 968
Poznań	15 985	12 050	28 035
Radom	4 858	3 673	8 531
Ruda Śląska	5 035	3 530	8 565
Rybnik	3 937	2 437	6 374
Rzeszów	2 624	1 638	4 262
Sosnowiec	7 850	5 481	13 331
Szczecin	14 087	9 910	23 997
Tarnów	2 537	1 499	4 036
Toruń	6 865	5 137	12 002
Tychy	3 814	2 358	6 172
Wałbrzych	8 582	6 192	14 774
Warszawa	34 984	25 810	60 794
Włocławek	4 846	3 941	8 787
Wrocław	15 584	11 134	26 718
Zabrze	7 354	5 018	12 372
Zielona Góra	3 314	2 420	5 734